

František Dörfl

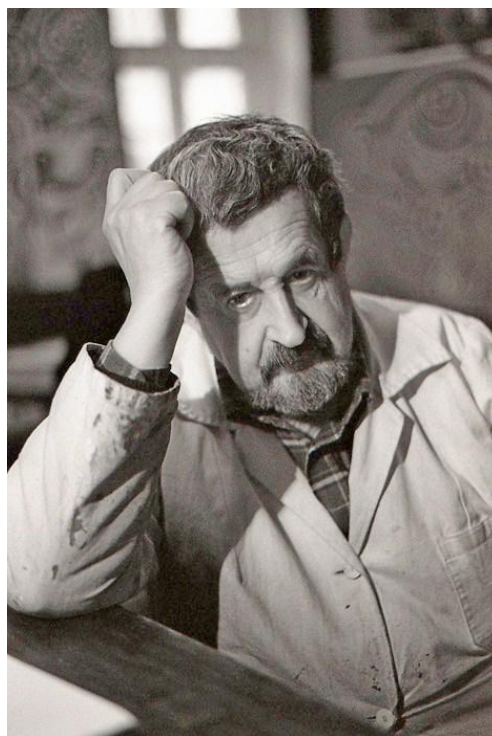
Narozen 23. 3.1934

malíř, grafik a sochař, žijící umělec

Jeho otec Franz Dörfl byl zámečnický, měl v nájmu dílnu předělanou ze strojovny v domě čp. 39.

V roce 1930 postavil dům čp. 57 a tam také pak přemístil svou dílnu.

Studium 1953 SPŠS Jihlava, soukromě studoval u malíře Theodora Bechníka (1957 - 1962). Získal ocenění Medaile za grafiku v rámci Premie nazionale del Pomero, později Amici del Pomero (1982,1989,1991), Miláno, Itálie. Je zastoupen ve sbírkách oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, Galerii moderního umění v Hradci Králové, Ministerstvu kultury ČR, Galerie La Viscontea v Miláně, Itálie. V soukromých sbírkách v ČR i v zahraničí. Žije a pracuje v Jihlavě.

František Dörfl se narodil 23. 3. 1934 v Černé na Šumavě jako první ze tří dětí. Otec byl živnostníkem, vlastnil zámečnictví a malý obchod s potravinami; snad kvůli tomu nesměl být později mladý František přijat na lesnickou školu. V roce 1938 odešla rodina při německém >>anšlusu<< do Velešína (jako poslední Češi utíkají před vojáky, matka málem potratí). Roku 1947 se rodina odstěhovala do Jihlavy, kde malíř žije dodnes.

František se setkal s uměním poprvé doma, otec (také František) ve volném čase maloval. Kdysi si otcova talenty povšiml učitel na obecné škole a doporučil jej k vyššímu vzdělání, což však vzhledem k finanční situaci rodiny nebylo možné. Později se stejná situace opakovala i v případě syna Františka. Otec však přestal ve svých třiceti letech zcela s jakoukoli výtvarnou činností a teprve po sedmdesátce se vrátil k bývalému koníčku. Vyřezával ze dřeva dle předloh půvabné, až naivně působící plastiky. Vyznačují se precizním provedením, svědčícím o technické zručnosti.

U něj nacházel František porozumění pro své nadání, otec mu byl nápomocen při seznamování s technikami, nástroji apod. Bohužel později nesdílel otec synovo nadšení pro nerealistické vyjadřování. František obdivoval Marce Chagalla, Maxe Ernsta, Salvadora Dalího; reprodukce těchto malířů znal z časopisu *Pramen*.

Tak o této době napsal sám malíř: >>První dojmy, které si uvědomuji ve vztahu k výtvarnému umění, a zanechaly ve mně stopy, bylo prohlížení otcem odebíraného časopisu *Pramen* (v roce 1946, 47) a v něm barevné reprodukce děl P. Cézanna, H. Matisse, P. Picassa a G. Braquea a M. Chagalla a dalších. Ohromě mě to tenkrát přitahovalo, fascinovalo, dá se říci na první pohled. Od osmnácti let jsem jezdil na kole ven do krajiny kreslit a malovat. Nadělal jsem spousty kreseb uhlím, tužkou, akvarely i tempery a také pastely. Velkou většinu jsem později zničil, něco rozdál a malou část si ponechal.

V letech 1949-1951 se František vyučil zámečnickem, pak (1951-1953) nastoupil na strojní průmyslovou školu v Jihlavě. Není bez zajímavosti, že na škole vyučoval matematiku a elektrotechniku Zdeněk Zrzavý, synovec Jana Zrzavého. Učitel tak F. Dörflovi zprostředkoval první významný kontakt s uměním. Občas jej brával k sobě domů a ukazoval mu strýcovy originály a vůbec s ním hovořil o umění.

V letech 1953-54 a 1956-57 pracoval F. Dörfl jako kontrolor a konstruktér hydraulických zařízení v jihlavském závodě Jihlavan. Setkal se tam s druhým synovcem Jana Zrzavého téhož jména. I on mu předal něco z rodinného tradičního zájmu o umění.

V letech 1956-61 studoval soukromě s několika jinými malíři u Theodora Bechníka, který mu zprostředkoval první širší vědomosti o výtvarném umění. Poznal Georgese Rouaulta, André Deraina, impresionismus.

Dörfl sám vzpomínal: >>*Po ukončení vojenské služby (1956), kde jsem ve volných chvílích také maloval, jsem se seznámil zde v Jihlavě s J. Boškou, Pojerem, J. Syrovým, T. Bechníkem a trochu později s ing. J. Jirmusem a dalšími přáteli. Začali jsme pracovat ve společném ateliéru dle modelů kresby hlavy, figury, zátiší apod. V této době jsme se také dostali ke grafice a objevovali taje linorytu, dřevorytu, suché jehly, leptu i litografie.*

Se Stanislavem Pojerem, Miroslavem Kalinou, Janem Syrovým a dalšími jezdil F. Dörfl v té době na Čerínku, tradiční místo setkání, dnes již téměř legendární. Zabývali se zejména plenérovou malbou v inspirativním prostředí Vysočiny. Theodor Bechnik vedl své žáky k uvolnění kresby na větších formátech. Pracovalo se silnějšími štětci, z technik se zkoušela tempera, vaječná tempera. Dörfl se v té době seznámil také s dalšími výtvarnými postupy – suchou jehlou, monotypem, zkoumal možnosti různých podkladů. Cvičili kompozice, pokusili se o kubistický rozklad figury.

F. Dörfl se zde tedy naučil postupům potřebným k namalování krajiny, figury, zátiší v duchu tradice vedoucí od Mikoláše Alše k Františku Kupkovi.

Již v roce 1956 přivezl František Dörfl své malby historičce umění Ludmile Vachtové, se kterou se znala Františkova sestřenice. Ludmila Vachtová byla v té době zaměstnána ve *Výtvarné práci*. Morálně Františka podpořila, doporučila mu studium na akademii výtvarných umění. Rodina však byla v těžké ekonomické situaci, proto se František rozhodl na akademii přijímací řízení nepodstupovat.

První významné Dörflovy obrazy vznikly začátkem padesátých let. Akvarely, tempery, kresby; námětově nebyl vyhraněn – zachycoval krajinu, portréty, ilustroval Kafkovo dílo, prokleté básníky. V těchto raných pracích akcentoval psychologizující pojetí. Hledal vyjádření charakteru, typu portrétovaného, a stejně tak i zachycení vnitřní psychologie krajiny. Z kreseb, narychlo načrtnutých, vyvěrala úzkost, duchovní napětí, na povrch vystupovaly poslední věci člověka. Jestliže tento existenciální rozměr je později stěžejní zachytitelný (například v stále novém objevování a hledání neprozkoumaných technik), zde vystupoval naplno. Tváře jsou deformované, pokroucené až halucinačními vizemi.

Umělcovo souznění s moderním vyjádřením Joana Miróa, či Wassilly Kandinského je zcela intuitivní. F. Dörfl nepotřeboval vykonat dlouhou bolestivou pouť k nepředmětnému vyjádření (rozumové uchopení přijde v šedesátých letech díky Arsénu Pohribnému).

F. Dörfl začal ve své tvorbě prakticky na pozici vývoje umění konce třicátých let. Nemohl znát poválečný stav v USA nebo ve Francii, vycházel z pozice českého umění (poezie Skupiny 42) a svébytným způsobem vytvářel sobě vlastní podobu možného směřování vývoje umění po druhé světové válce. Jeho pozdější setkání s moderním světovým uměním v šedesátých letech nebude pro něj již tak zásadní.

V roce 1953 vznikl první expresivní obraz (dle autorových slov), na základě prožitku vyvolaného krajinou před bouří.

Na přelomu padesátých a šedesátých let se Dörfl také setkal na celostátním školení s Františkem Grosse, tehdy předsedou Lidové umělecké tvořivosti a názorově se s ním střetl. Gross přirovnal Dörfla k olomouckému malíři Dvorskému. Viděl v Dörflově *Kosmickém cyklu* eklektické přejímání Dvorského impresivní barevnosti. Dörfl se tehdy hájil poukazem na generační rozdíl. Později, po Dörflově samostatné výstavě v OGV v Jihlavě v roce 1967 se F. Dörflovi František Gross omluvil.

V letech 1960-1965 se F. Dörfl stal členem malířské skupiny Současnost, ve které tvořil spolu s malíři známými již ze studií u T. Bechníka.

V roce 1965 přišel do Jihlavy historik umění Otakar Máčel. Možnost srovnání se zahraničím byla velmi omezená a tak bylo důležité, že Máčel vlastnil mnoho katalogů ze světových výstav, zajímal se také o moderní umění, čímž mladému Dörflovi zprostředkoval možnost seznámení s nejnovějšími tendencemi - jednalo se o strukturalismus, art brut. Ale nejen to. Dörflovi se tak dostaly do rukou i kvalitnější reprodukce jeho oblíbených malířů - Kandinského, Klea a dalších.

F. Dörfl se tehdy již sám podílel na přípravě několika výstav současného umění v Jihlavě, například Radoslava Kratiny. Seznámil se s Jiřím Kolářem, Janem Kotíkem. Po vernisážích těchto autorů probíhaly besedy, jichž se Dörfl také zúčastňoval. Jiří Kolář mu mimo jiné pomohl objasnit některé důležité otázky týkající se moderního umění, zvláště pak problémy komunikace.

Kolář verbalizoval to, co Dörfl cítil podvědomě již dříve a stal se mu morální podporou. Dörfl si uvědomil, že nestojí ve své cestě za moderním výrazem sám. Umělec se tak v polovině šedesátých let pohyboval téměř v centru výtvarného dění, zejména v situaci, kdy dvě významné osobnosti jako Kolář a Kotík v Praze vystavovat nemohly. V té době se také seznámil s Arsénem Pohribným.

Přes nepochybnou informovanost se však F. Dörfl nesnažil o eklektické napodobení; nové podněty přijímal, ale výtvarný zápas vybojoval vlastní cestou.

10 František Dörfl, z cyklu Konstrukce organismů, 2000-2002, komb. technika, 93 x 70 cm

Malíř se stal v roce 1967 členem Klubu konkrétníků. V roce 1967 vystavoval v Alpbachu v Rakousku. Jeho *Modrý triptych* byl vystaven v roce 1968 v Angli, v Eisteddfod. Následovalo mnoho dalších zahraničních výstav. Normalizace však ukončila napříště veškerou výstavní aktivitu Klubu i jeho jednotlivých členů.

Malíř se poté uzavřel do soukromí, kde tiše s neuvěřitelnou vytrvalostí a pílí pracoval na svém díle. Až po roce 1989 začal opět vystavovat.

Vzhledem k tomu, že naprostá většina mých obrazů vzniká dlouhodobě při různých psychických stavech, zážitcích, obdobích radosti či žalu, klidu, i vzrušení, chci aby obdobně mohl působit i působit či zaujmout diváka.

Postupně se snažit vytvořit nějakou syntézu, ve které by se zrcadlila v zlomcích či po etapách celá epocha se všemi krajnostmi, limity. Ovšem lze např. těžko jen stavět na Malevičovi, i když lze k tomuto popření i nalezení maximálně zjednodušeného výtvarna dospět i z jiných konců než

uvedený Malevič. Spíše lze nalézt netušené možnosti při zcela novém přístupu nebo např. při navázání na tvorbu F. Kupky, W. Kandinského, Delaunae, Vasarelyho, Staëla a dalších známých i neznámých, ale dobrých autorů, kde lze nalézt prostor i bílých míst na výtvarném poli.

Výtvarný výraz by měl být a vlastně musí být adekvátní soudobému vědomí a poznání dnešní společnosti. To znamená, že forma výtvarného díla musí být adekvátní svému prostředí.

Mé využití současného stavu – obrazy se léty v ateliéru kupí a kupí, až na nějaké výjimky po době třiceti pěti let, a aby toto bylo pro mou osobu přínosem, chci dosáhnouti stále lepších výsledků a to častým díváním, porovnáváním, přemýšlením dotvářet, odstranit či přemalovat některé části či prvky, které během doby buď zastaraly, zevšedněly či byly jinak překonány, a nahradit tím část díla či celé, tím, co v současnosti považuji za nejlepší.

„Kácím vše žádná skutečnost mi není svatá“ R. W. Emerson. Tento úryvek citátu mě stále fascinuje.

Báseň, která mi utkvěla v paměti z dob mládí, byla od R. Kiplinga „Když“, v té době jsem byl skautem (1945-49)

První dojmy, které si uvědomuji ve vztahu k výtvarnému umění, a zanechaly ve mně stopy, bylo prohlížení otcem odebíraného časopisu Pramen (v roce 1946, 47) a v něm barevné reprodukce děl P. Cézanna, H. Matisse, P. Picassa a G. Braquea a M. Chagalla a dalších. Ohromě mě to tenkrát přitahovalo, fascinovalo, dá se říci na první pohled. Od osmnácti let jsem jezdil na kole ven do krajiny kreslit a malovat. Nadělal jsem spousty kreseb uhlem, tužkou, akvarely i tempery a také pastely. Velkou většinu jsem později zničil, něco rozdál a malou část si ponechal. Po ukončení vojenské služby (1956), kde jsem ve volných chvílích také maloval, jsem se seznámil zde v Jihlavě s J. Boškou, Pojerem, J. Syrovým, T. Bechníkem a trochu později s ing. J. Jirmusem a dalšími přáteli. Začali jsme pracovat ve společném ateliéru dle modelů kresby hlavy, figury, zátiší apod. V této době jsme se také dostali ke grafice a objevovali taje linorytu, dřevorytu, suché jehly, leptu i litografie. V roce 1961 jsou první pokusy o nefigurativní kresby černou tuší (někdy i barevné) inspirované východoasijskou kaligrafií. První abstraktní obraz jsem namaloval v roce 1963, ke kterému dal přímý podnět nechvalně známý (alespoň pro nás starší) projev N. S. Chruščova o kultuře, a který pokud si vzpomínáte, čeřil hladinu kulturního povědomí. Vznikaly další obrazy i grafika a v letech 1965-66 první cyklus 236 grafik s názvem *Řetězová reakce I* (Vám známá). Pak přišly další cykly jako např. *Signály I a II, Pamflety, Asociace černé a bílé, Roztodivné skutečnosti, Řetězová reakce II* a další.

Větší část svého života byl jsem zaměstnán jako konstrukter v technologickém rozvoji. Což mi umožňovalo být finančně nezávislý na mé tvorbě, nemuset se ohlížet na názory i potřeby diváka či zákazníka a tím jsem mohl pracovat podle svého nejlepšího přesvědčení a uplatnit výtvarný názor, který mi byl nejbližší. Dále mi toto zaměstnání poskytlo i to, že jsem měl blízko k různým technickým novinkám buď přímo v praxi, či se seznamovat s různými technickými zajímavostmi z odborné literatury, byli jsme jí poměrně dobře vybavováni.

i mé pracovní činnosti jsem přicházel často do styku s různými materiály, jak co do druhu, tak tvaru, včetně velkých zvětšení pod mikroskopem, což je další zdroj mé inspirace. Další výhodou byla ta, že jsem byl nucen správně a hospodárně rozvrhnout svůj čas a umět s ním maximálně hospodařit, tato skutečnost mi přišla náramně vhod. Neboť jsou různé období, kdy mi šla práce jaksi sama od sebe, a to mám strach aby nepřevládla macha (či tzv. manýrismus) nebo naopak kdy se nic nedaří a pak lze této doby využít k činnosti praktické –

mechanické, např. k přípravě podkladů, kovových materiálů, hrubého opracování dřeva a podobně.

Dále nesmím zapomenout na jednu z hlavních výhod a to bylo to, že jsem skoro denně chodil po dobu třiceti let kolem šrotu (to značí různých druhů kovového odpadu) kde jsem často nacházel různé dílce, které mimo zdroj inspirace mi sloužily po různých úpravách buď jako matrice pro tisky, či jako jednotlivé prvky pro různé objekty. Bylo mi i líto, že velice pracné a tvarově zajímavé součásti s velkým počtem na nich strávené práce jsou vyhozené a k nepotřebě.

Tvorba – aby to něco připomínalo nebo naopak aby to nepřipomínalo nic a evokovalo něco zcela nového dosud nepoznaného.

Řetězová reakce – postihnoutí všeho co je mnou postižitelné.

Maluji soustředěný i roztěkaný, ve stavu zvýšené aktivity či deprese. Všechny záchvěvy se musí zobrazit ve struktuře.

Důležitý je okamžik či doba kdy má být dílo hotovo. Když postihl vše postižitelné a nelze nic již změnit.

Považuji za nesmírné plus, že žiji neodtržen od běžných potřeb či starostí, které provázejí většinu lidí kolem mne žijících a nemyslím jen po té vnější stránce. Soustředit však v sobě několik „životů“ a umět za ně pro jiné promluvit, je oslovit, to je důležité.

Já si až dodatečně uvědomuji co je mimo jiné v mých genech zakódováno a např. při prohlížení a čtení knihy P. Laffertiho *Neviditelný svět*, že se tento mikro a makro svět objevuje i v mých pracích, je to takové odkrývání a sondáž do svého nitra.

Hudba je pro mne vlastně nejčistší druh umění, působí bezprostředně a je zajímavé, že může působit bez ohledu na stupeň vzdělanosti v oboru. Například znám muzikanta, kapelníka i aranžéra zároveň, rozepisuje si party pro jednotlivé nástroje, to předpokládá, že je na určité profesní úrovni a při tom je mu divné, že já jako hudební laik si kupuji, poslouchám a hlavně miluji hudbu od Bacha, Beethovena po Stravinského, Janáčka či B. Martinů.

Ještě aspoň dva citáty, které také mluví za mne:

„Podstatné je obnažit duši. Malířství stejně jako poesie se dělá, tak jako se miluje – jako výměna krve, nejtěšnější objetí, bez jakékoliv opatrnosti, zcela bez spolehnutí na cizí pomoc.“
Joan Miró

„Celkem je člověk umělec bytost senzitivní a křehká, žijící vnitřním, obrazným životem a stárájícím svou životní energii, aby ji mohl vydat v díle.“

F.Kupka

/ Text převzat:

**Petr TURECKÝ - Diplomová práce nazvaná: [František Dörfel - monografická studie](#)
FF Olomouc, 1998 /**

Vzpomínka na dosud žijícího rodáka z Černé v Pošumaví / článek napsaný u příležitosti jeho jubilea/

V letošním roce se dožije životního jubilea – 75 let – rodák z Černé v Pošumaví, malíř, grafik a sochař František Dörfel.

O tomto umělci, který v současnosti žije a tvoří v Jihlavě, nebyla v dostupných historických materiálech obce, žádná zmínka. Bylo možno pouze zjistit, že zde žil v čp. 39 zámečník Franz Dörfel, který měl svou zámečnickou dílnu předělanou z bývalé strojovny schwarzbachského pivovaru. V roce 1930 si pak postavil vlastní domek čp.57 a tam si také přestěhoval svou dílnu.

Teprve nyní se objevily další materiály, které nám přibližují tohoto našeho rodáka, později významného umělce. Narodil se v r. 1934 jako první ze tří dětí, jeho otec, o kterém byla zmínka, vlastnil vedle zámečnické živnosti i malý obchod s potravinami.

V roce 1938 však celá rodina, při německém „anšlusu“ odešla do Velešína a v roce 1947 se odstěhovala do Jihlavy.

Jeho otec také v mládí ve volném čase maloval a tak František zdědil otcův talent, vyučil se však rovněž zámečníkem a pak nastoupil na strojní průmyslovku v Jihlavě. Zde ho vyučoval matematiku a elektrotechniku Zdeněk Zrzavý, synovec Jana Zrzavého, který Fr. Dörflovi zprostředkoval první kontakt s uměním.

Po skončení školy pracoval jako kontrolor a konstruktér hydraulických zařízení v závodě Jihlavan a současně studoval soukromě u akademického malíře Theodora Bechníka. V té době se dostal do kontaktu s grafikou, linorytem, dřevorytem, suchou jehlou, leptem i litografií.

Jeho činnost malířská i grafická je velmi rozsáhlá, podle jeho vyjádření, většina jeho obrazů vznikala při různých psychických zážitcích, radosti, žalu i vzrušení.

Větší část života byl zaměstnán jako konstruktér, což mu umožňovalo být nezávislý na své tvorbě, neohlížet se na názory ostatních a uplatnit svůj výtvarný názor, který mu byl nejbližší. Skoro denně prý chodil třicet let kolem skládky železného šrotu, což byl velký zdroj inspirace pro jeho pozdější tvorbu grafickou a sochařskou.

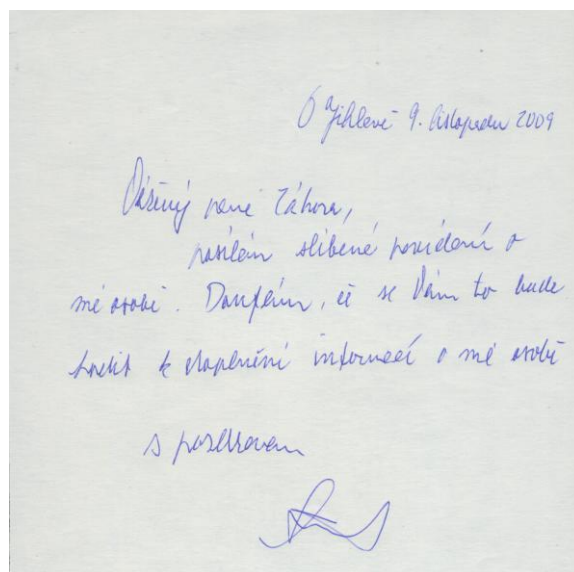
První významné obrazy vznikly v padesátých létech, kdy zachycoval především krajinu a portréty, ilustroval rovněž dílo Franze Kafky.

V polovině šedesátých let se pohyboval v centru výtvarného umění, stal se členem Klubu konkrétníků, ovšem v období normalizace se uzavřel do soukromí a vystavovat začal až po roce 1989.

Svá díla vystavoval v mnoha tuzemských galeriích, ale i v zahraničí, získal ocenění Medaile za grafiku v rámci Premie nazionale del Pomero v Milánu v Itálii a některá další.

Přestože odešel z obce Černá v Pošumaví jako malý chlapec, zůstává pro nás rodákem a významným žijícím umělcem. Ve svém rodišti se byl několikrát podívat, naposledy v roce 2007, což mi sdělil při našem telefonickém rozhovoru. Podotkl současně, že obec na něho působí velmi příznivým dojmem, vyjma komplexu budov bývalého pivovaru, kde žila do roku 1930 jeho rodina.

Českokrumlovský deník, 4.11.2009 – Ing. František Záhora

Odpověď 9. listopadu 2009
Děkuji pane Záhora,
za váš slíbený posudek o
mé práci. Doufám, že se Vám to bude
líbit a doplnění informací o mé práci
s předhovan.

Telefonický styk mezi mnou / kronikář F.Z. / a malířem Františkem Dörflem pokračoval i nadále, zaslal pro potřebu kroniky brožuru, která byla vydána o něm a jeho díle, pravidelně jsme si vyměňovali přání k Novému roku.